

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΒΟΙΩΤΙΑ ΕΡΓΩΝ

ΕΝ ΕΤΕΙ 1882.

(Πίναξ Α΄.)

Πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας.

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου κατὰ διαταγὴν ὑμῶν μετέβην εἰς Κόρινθον καὶ ἐξήτασα τὸ εἰρείπιον τοῦ οἰκοδομήματος ἀρχαίου τάφου, διασώζοντας ἐν τοῖς τοίχοις αὐτοῦ τοιχογραφίας μετὰ χρωμάτων. Περὶ τῆς ἐξετάσεως ταύτης τοῦ τάφου ὑπέβαλον ὑμῖν λεπτομερῆ ἔκθεσιν μετὰ προχείρου σχεδιογράφηματος τοῦ τάφου καὶ ἀποτυπώματα ἐπὶ διαφανοῦς χάρτου εἰκόνων τινῶν αὐτοῦ.

Ἐκ Κορίνθου δὲ μετέβην εἰς Σικυῶνα καὶ παρέλαβον παρά τινος χωρικοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Μοῦλκι λέοντα μαρμαρίνου σῶον σχεδόν, καθήμειον ἐπὶ συμφοῦς βάσεως, μῆκος ἔχοντα 1, 10, ὅστις εὑρέθη πρὸς ἄρκτον τῶν εἰρειπίων Σικυῶνος ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ ποταμοῦ Ζορζί (Ἐλισσῶνος). Τὸν λέοντα μετακομίσας ἐκέιθεν εἰς τὸ χωρίον Κιάτου, πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Σικυῶνος, παρέδωκα διὰ πρωτοκόλλου τῷ δημάρχῳ Παναγιώτῃ Ζουζούλα.

Ἐκ Σικυῶνος δὲ ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας, καὶ τὴν 15 Μαρτίου κατὰ διαταγὴν ὑμῶν μετέβην εἰς Τάναγραν. Ἐκεῖ δὲ ἐνήρησα ἀνασκαφὰς τάφων ἐν διαφόροις θέσεσι μέχρι τῆς 15 Ἰουνίου. Τάφοι διαφόρων ἐποχῶν ἠνοιχθησαν περὶ τοὺς 300, ἀλλ' ἅπαντες ἦσαν ἐκ τῶν κοινῶν. Κτερίσματα δὲ εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς πλεῖστα, ἀλλὰ πρόστυχα, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἀξίων λόγου, τὰ ὅποια μετεκομίσθησαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Πάντα δὲ τὰ λοιπὰ μετὰ 30 λίθων ἐνεπιγράφων ἐπι-

τυμβίων κατετέθησαν εἰς τὴν ἐν Σχηματάρι Τανάγρας μεγάλην συλλογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων, ἧτις ἐσχηματίσθη καὶ συντηρεῖται δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας. Ἐκ τῶν εἰς Ἀθήνας μετακομισθέντων τὰ ἀξιολογώτερα εἰσι τὰ ἐξῆς· α΄.) ἐν ζευγος ἐνωτίων χρυσοῶν, ἔχοντος ἑκατέρου Ἔρωτα πτερωτόν· β΄.) ἄγκιστρον κολοβὸν χρυσοῦν (ἴσως ἐνωτίου ἢ πόρπης)· γ΄.) εἰς δακτύλιος χρυσοῦς, ἔχων λίθον μικρὸν ἄνευ γλυφῆς· δ΄.) πλεῖστα τεμάχια χρυσοῦς λεπτοτάτης κλωστής ἐστριμμένης καὶ ἀνήκοντα ἴσως εἰς ὕφασμα· ε΄.) τέσσαρα μικρὰ σφαιρίδια χρυσοῦ διάτρητα. Ἄπαντα δὲ τὰ ἀνωτέρω μετὰ δύο πηλίνων εἰδωλίων καὶ ὄστων κεκαυμένων εὐρέθησαν ἐντὸς ὑδρίας χαλκῆς. Μετεκομίσθησαν δὲ καὶ 4 κρανία νεκρῶν σῶα μεθ' ἐνὸς σκελετοῦ πλήρους, ἐξαχθέντα ἐκ τάφων Τανάγρας, καλῆς ἐποχῆς, ὡς δεικνύουσι τὰ ἐν τοῖς τάφοις τούτοις εὐρεθέντα κτερίσματα.

Ἐκ Τανάγρας δὲ τὸν Ἰούλιον μετέβην εἰς Δελφοὺς κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως, ἵνα φροντίσω περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς ἐκεῖ συλλογῆς τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ παραδόσεως αὐτῆς διὰ πρωτοκόλλου τῷ ἐκεῖ φύλακι τῶν ἀρχαιοτήτων. Τακτοποιήσας δὲ τὴν συλλογὴν καὶ ἐξασφάλισας τὰ ἀρχαῖα ἐντὸς ἐρμαρίων παρέδωκα τῷ φύλακι, ὄντα γλυπτὰ καὶ γραπτὰ περὶ τὰ 140. Ἄλλα δὲ τινα ἀρχαῖα πάνυ σπουδαῖα, διεσπαρμένα ἐν Δελφοῖς τῇ δεκάκεισε, μετεκόμισα εἰς τὴν συλλογὴν καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς ὑπὸ τῶν Γάλλων πρὸ δύο ἐτῶν γενομένης σκαφῆς ἔξω τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, καθ' ἣν ἀνεκαλύφθη μετ' ἄλλων πολλῶν ἀρχαίων καὶ ἡ στοὰ τῶν Ἀθηναίων, ἡ ὑπὸ τοῦ Πausανίου ἀναφερομένη. Ἐξεσφάλισα δὲ ὅσον μοι ἦτο δυνατόν καὶ τὸν τόπον τῆς σκαφῆς ταύτης.

Ἐκ Δελφῶν δὲ μετέβην εἰς Λεβιάδειαν. Ἐκεῖ δὲ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καὶ γεωμέτρου, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἐπέδειξα αὐτοῖς ἐπιτοπίως τὴν περιοχὴν τῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων πόλεων Χαιρωνείας, Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας, ἵνα ἐξιερθεῶσι τῶν δηλώσεων, τὰς ὁποίας οἱ χωρικοὶ παρὰ τὸν νόμον ἐποίησαν.

Ἐκ Λεβαδείας δὲ μετέβην εἰς Θήβας. Ἐκεῖ τὸ αὐτὸ ἐποίησα καὶ διὰ τὴν περιοχὴν τῶν ἐρειπίων Τανάγρας, Πλαταιῶν, Λεύκτρων, Θεσπιῶν καὶ ἱεροῦ τῶν Μουσῶν παρὰ τὸν Ἐλικῶνα, ἵνα καὶ ταῦτα ἐξαιρεθῶσι τῶν δηλώσεων.

Ἐκ Θηβῶν δὲ τὸν Αὐγουστον μετέβην εἰς Θεσπιάς κατὰ διαταγὴν ὑμῶν, ἵνα φροντίσω περὶ συναγωγῆς τῶν τῆ δε κάκεισε διεσπαρμένων ἐκεῖ ἀρχαίων. Περισυνήγαγον δὲ ἐξ ἐκκλησιῶν ἐρημοκκλησιῶν καὶ οἰκιῶν τῶν δύο μόνων χωρίων, τοῦ Ἐρημοκάστρου (Κερησοῦ) καὶ Μοῦλκι τοῦ δήμου Θεσπιῶν, κατὰ τοὺς δύο μῆνας Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον, λίθους γραπτοὺς καὶ γλυπτοὺς περὶ τοὺς 140 (1), οἵτινες κατετέθησαν εἰς τὴν ἐν Ἐρη-

(1) Εἰς τὴν συλλογὴν προσήνεγκον προθύμως ἀρχαῖα οἱ ἐξῆς πολιταὶ Ἐρημοκάστρου καὶ Μοῦλκι:

α'.) Οἱ ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος 1) δύο εὐμεγέθη ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα καλῆς ἐργασίας, 2) ἀνάγλυφον μικρὸν, παριστάνον νεκροδειπνον, 3) στήλην Ἐρμοῦ ἀκέφαλον, ἔχουσαν ἀρχαίῃ ἐπιγραφὴν.

β'.) Βασίλειος Παπανικολάου πρώην δήμαρχος Θεσπιῶν 1) τέσσαρα τεμάχια ψηφίσματος, 2) τέσσαρας στήλας ἐπιτυμβίους ἐνεπιγράφους.

γ'.) Βασίλειος Χρήστου μικρὸν ἄγαλμα ἀρχαϊκὸν καθήμενον, ἄνευ κεφαλῆς.

δ'.) Μελέτις Μελισσάρης, φύλαξ τῶν ἀρχαιοτήτων Θεσπιῶν 1) μικρὸν ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον, 2) δύο στήλας ἐπιτυμβίους ἐνεπιγράφους.

ε'.) Ἀθανάσιος Πετρούλιας στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

ς'.) Λεωνίδας Μπαριακτάρης ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον.

ζ'.) Δημήτριος Βασιλείου 1) μικρὸν ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον, 2) στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

η'.) Μιχαὴλ Χαντζῆς 1) τεμάχιον ἀγωνιστικῆς ἐπιγραφῆς, 2) τεμάχιον προξενικοῦ ψηφίσματος.

θ'.) Κωνσταντῖνος Σιλβανίτης 1) στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον, 2) τεμάχιον ψηφίσματος.

ι'.) Λουκάς Παπαϊωάννου 1) τεμάχιον ἀγωνιστικῆς ἐπιγραφῆς, 2) στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

ια'.) Δημήτριος Κουρούνης μικρὸν ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον.

ιβ'.) Μῆτρος Μήτσαϊνας στήλην ἐπιτύμβιον ἔχουσαν ἀρχαίῃ ἐπιγραφὴν.

ιγ'.) Ἰωάννης Μελισσάρης δύο τεμάχια ψηφίσματος.

ιδ'.) Εὐθύμιος Γκορίτζας κορμὸν λέοντος.

ιε'.) Παῦλος Ντρίτζας στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

ισ'.) Ἀναγνώστης Σπανὸς τεμάχιον ψηφίσματος.

ις'.) Βασίλειος Λιάκου 1) τεμάχιον ψηφίσματος, 2) τεμάχιον βάρου ἀγάλματος ἐνεπίγραφον.

ιθ'.) Γεώργιος Μελισσάρης δύο στήλας ἐπιτυμβίους ἐνεπιγράφους.

ιθ'.) Γεώργιος Στάθης 1) τεμάχιον ἀγωνιστικῆς ἐπιγραφῆς, 2) στήλην τετραγώνον, ἔχουσαν ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν.

μοκάστρω Θεσπιῶν συλλογὴν, ἣτις ἐμπεριέχει ἤδη πλέον τῶν 400 ἀρχαίων, καὶ ἣτις ἐσχηματίσθη καὶ συντηρεῖται καὶ αὐτὴ δαπάνῃ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρίας. Ἄν κατόπιν κατορθωθῇ ἡ περισυναγωγὴ ἀπάντων τῶν ἐν τῷ δήμῳ Θεσπιῶν διεσπαρμένων ἀρχαίων, ἡ συλλογὴ αὕτη ἔσεται ἡ καλλιτέρα καὶ σπουδαιότερα ἀπασῶν τῶν ἐν Βοιωτικῇ συλλογῶν. Ἐκτός δὲ τῆς περισυναγωγῆς ταύτης, συνεκέντρωσα μετὰ μεγάλων δυσχερειῶν, λόγῳ ἐξασφαλίσσεως, παρὰ τὴν κρήνην Μπαρμπακᾶ, κειμένην παρὰ τὰ ἐρείπια Θεσπιῶν, καὶ 150 λίθους ἀρχαίους μεγάλους, ἥτοι βάρθρα θεάτρου, ἕτερα βάρθρα παντὸς εἶδους, ὧν τινα φέρουσι καὶ ἐπιγραφάς, γείσα, ἐπιστύλια, φατνώματα καὶ πλίνθους διαφόρων μεγεθῶν, ἀνήγοντα εἰς ἀρχαῖα οἰκοδομήματα καὶ μνημεῖα. Ἄπαντα δὲ ταῦτα παρελήφθησαν καὶ μετεκομίσθησαν παρὰ τὴν κρήνην ἐξ ἐρείπιων ἐρημοκκλησιῶν, κειμένων περὶ τὰ ἐρείπια Θεσπιῶν. Ἐνήργησα δὲ καὶ μικρὰν ἀποπειρατήριον σκαφὴν ἐν τῷ ἐρημοκκλησίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος, κειμένῳ παρὰ τὰς ἀνατολικὰς ὑπηρείας τοῦ Ἐλικῶνος, κατὰ τὴν θέσιν Ἀρχοντίτζι. Ἐν τῷ ἐρημοκκλησίῳ τούτῳ τῷ 1878 εἶχαν εὐρεθῆ μετ' ἄλλων ἀρχαίων καὶ 4 βάρθρα ἀγαλμάτων φέροντα τὰ ὀνόματα 4 Μουσῶν, Οὐρανίας, Πολυμνίας, Θαλείας καὶ Τερψιχόρης καὶ ἐπιγράμματα εἰς αὐτὰς τοῦ ποιητοῦ Ὀνέστου. Ἐν τῇ ἀποπειρατηρίῳ δὲ σκαφῇ ταύτῃ ἀνεκαλύφθη κρηπίδωμα ἐκ λίθων μεγάλων, καλῶς λελειασμένων, ἀρχαίου οἰκοδομήματος, ἐφ' οὗ κεῖται τὸ ἐρημοκκλησίον. Εὐρέθη δὲ καὶ τεμάχιον στήλης, ἐχούσης κολοβὴν ἐπιγραφὴν ἀγωνιστικὴν, ἀναφερομένην βεβαίως εἰς τοὺς ἀγῶνας Μουσεῖα καὶ Ἐρώτια, οἵτινες ἐτελοῦντο ἐν τῷ παρὰ τῷ Ἐλικῶνι ἄλσει τῶν Μουσῶν, καθ' οὓς διηγωνίσθησαν ἐπὶ ποιηταί, ραψωδοί, αὐληταί, αὐλωδοί, κιθαρισταί, κιθαρωδοί κλπ. Ἐκ τῆς ἐν

κ'.) Ἀναστάσιος Κοῦνος στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

κα'.) Ἀθανάσιος Μελισσάρης στήλην ὁμοίαν.

κβ'.) Δημήτριος Κώτσαινας 1) τεμάχιον ψηφίσματος, 2) στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

κγ'.) Κωνσταντῖνος Κοῦνος τεμάχιον ψηφίσματος.

κδ'.) Παναγιώτης Μελισσάρης στήλην ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

κε'.) Ἀθανάσιος Χαντζῆς ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον ἐνεπίγραφον.

(ς. κ' Θεοφάνης Παπαγγελῆς δύο τεμάχια λίθου ἐνεπιγράφου.

τῷ ἔρημοκκλησίῳ ἀνακαλύψεως βάρων τῶν 4 Μουσῶν, ἐκ τοῦ ἀνακαλυφθέντος κρηπιδώματος ἀρχαίου οἰκοδομήματος καὶ ἐκ τῶν αὐτόθι ἀρχαίων λίθων, ἧτοι βάρων ἀγαλμάτων, βωμῶν, γείσων, ἐπιστυλιῶν καὶ διαφόρων πλίνθων, ἐξ ὧν σύγκεινται τὰ εἰρεῖπια τοῦ ἔρημοκκλησίου, ἀποδεικνύεται, ὅτι αὐτόθι ἔκειτο τὸ ἱερὸν τῶν Μουσῶν. Ὑπεράνω δὲ τῶν εἰρεῖπιων τούτων ἐν ἀπόπτῳ θέσει παρατήρησα καὶ εἰρεῖπια θεάτρου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ χειμῶνος δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ βεβαιωθῶ διὰ σκαφῆς περὶ τούτου. Οὐδεὶς δὲ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, οὔτε τῶν νεωτέρων, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἀναφέρει, ὅτι ἐνταῦθα, ἐν τῷ ἄλσει τῶν Μουσῶν, ὑπῆρχε θεάτρον.

Κατὰ δὲ τὸν Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον ἐνήργησα καὶ ἑτέραν σκαφήν, τὴν ἐξῆς (Πίναξ Α).

Πρὸς ἀνατολὰς τῶν εἰρεῖπιων Θεσπιῶν, μακρὰν αὐτῶν περὶ τὰ 1100 μέτρα γαλ. παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Καναβάρη (Θεσπίου) καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν νῦν ἐξ Ἐρημοκλάστρου εἰς Ἀρκοπόδι (Λεῦκτρα) καὶ Κόκλα (Πλαταιάς), κατὰ τὴν θέσιν Δράκος, ἐν τινι ἀγρῷ ἐφαίνετο λίθου μεγάλου μέρος. Οὗτος δὲ ὁ λίθος ἀποκαλυφθεὶς διὰ σκαφῆς, ἐφάνη, ὅτι εἶναι κορμὸς λέοντος μεγάλου, ὅστις ἐκάθητο ὀκλάζων, ἔχων μῆκος ἀπὸ τῆς οὐρᾶς μέχρι τοῦ λαιμοῦ περὶ τὰ 3 μέτρα γαλ. Ὁ κορμὸς πρὸς τὸ μέρος τοῦ λαιμοῦ φέρει τὸρμον τετράγωνον, δι' οὗ ἠνοῦτο μετὰ τῆς κεφαλῆς, προσθέτου οὔσης, ἧτις νῦν ἐλλείπει, ὡς καὶ οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες καὶ ὁ ὀπίσθιος ἀριστερός. Ὁ δὲ δεξιὸς εὐρεθεὶς ἀπεσπασμένος τῆς θέσεώς του μετεκομίσθη χάριν ἀσφαλείας εἰς τὴν ἐν Ἐρημοκλάστρῳ συλλογὴν τῶν ἀρχαιοτήτων. Ὁ λέων, ὡς προερρέθη, ἐκάθητο ὀκλάζων, καὶ ἦτο ἐστραμμένος πρὸς ἄρκτον, ὡς πρὸς ἄρκτον ἦτο ἐστραμμένος καὶ ὁ ἐν Χαιρωνείᾳ λέων. Ἡ οὐρὰ αὐτοῦ διέρχεται διὰ τῶν σκελῶν, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ. Τὸ δὲ ἔνδον τοῦ κορμοῦ τούτου δὲν εἶναι κοῖλον, ὅπως τὰ τεμάχια τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ. Ἐκεῖνος συνέκειτο ἀρχῆθεν ἐκ πέντε τεμαχίων, κοίλων ὄντων τῶν τριῶν ἐν μέρει τὰ ἔνδον. Οὗτος δὲ ὁ ἐν Θεσπιαῖς ἐκ δύο μόνον, ὡς δεικνύει νῦν ὁ σωζόμενος κορμὸς αὐτοῦ. Ὁ κορμὸς τούτου κεῖται νῦν ἐκτάδην παρὰ τὰ λείψανα τοῦ βάρου του, ἐστραμμένος πρὸς ἀνατολὰς, ἔχων τοὺς πόδας πρὸς ἄρκτον. Τοιαύτην δὲ θέσιν εἶχα καὶ τὰ

παρὰ τὸ βάθρον καταπεπτωκότα τεμάχια τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ. Ὁ ἐν Χαιρωνείᾳ λέων εἶναι κατεσκευασμένος ἐκ μαρμαρίου ὑπομέλανος, εἰλημμένου ἐκ τῶν ἀρχαίων λατομείων τοῦ ὄρους Λαφυστίου (Γρανιτζής), ἐξ οὗ εἰσιν εἰλημμένοι καὶ οἱ λίθοι τοῦ ἐν Ὀρχομενῷ προϊστορικοῦ ὑπογαίου τάφου. Ὁ δὲ ἐν Θεσπιαῖς εἶναι κατεσκευασμένος ἐξ ὑπολεύκου μαλακοῦ λίθου, εἰλημμένου ἐκ τοῦ ὄρους Καραντά, κειμένου μεταξὺ Θεσπιῶν καὶ Κρεύσιδος (Λιβαδόστρας). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λατομείου εἰσὶ καὶ οἱ πλείστοι τῶν λίθων τῶν ἐρειπίων Θεσπιῶν καὶ ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἐνεπίγραφοι καὶ γλυπτοί.

Γενομένης δὲ σκαφῆς περὶ τὸν λέοντα, πρὸς ἄρκτον μὲν αὐτοῦ εἰς βάθος περὶ τὸ γαλλικὸν μέτρον ἐφάνη τὸ ἐκ πάρου κρηπίδωμα αὐτοῦ, κατεστραμμένον, οὐ πλίνθοι τινές σώζονται πεπτωκυῖαι ἀτάκτως πρὸς ἄρκτον καὶ δυσμᾶς τοῦ λέοντος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ αὐτοῦ εἰς βάθος πλεόν τοῦ ἡμίσεος μέτρον γαλ. ἀπὸ τῆς νῦν ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους ἐφάνη πληθὺς μεγάλη πηλίνων ἀγγείων τεθραυσμένων, ἥτοι κανθάρων, ληκύθων ἀπλῶν καὶ τινων ἀττικῶν μεγάλων μετὰ καὶ ἄνευ γραφῶν, διαφόρων ἄλλων ἀγγείων μετὰ καὶ ἄνευ γραφῶν, τεμαχίων πηλίνων εἰδωλίων, ὧν δύο μικρὰ προσωπεῖα καλῆς ἐργασίας καὶ διατηρήσεως, τεμαχίων στλεγγίδων χαλκῶν καὶ σιδηρῶν, ἀπάντων ἐν τοῖς χώμασιν ἀτάκτως ἐρριμμένων. Τὸ στρώμα δὲ τοῦτο, τὸ ἐμπεριέχον τὰ κτερισμάτα, ἔχει πᾶχος περὶ τὸ ἡμισυ μέτρον γαλ. καὶ ἐκτείνεται πρὸς ἀνατολὰς μὲν τοῦ λέοντος περὶ τὰ 15 μέτρα γαλ. πρὸς δυσμᾶς δὲ περὶ ἕτερα 15. Πρὸς μεσημβρίαν δὲ δὲν προὐχώρησεν ἀκόμη ἡ σκαφή, ἵνα φανῆ μέχρι τίνος ἐκτείνεται. Ὑπὸ τὸ στρώμα δὲ τοῦτο ἐφάνη ἕτερον στρώμα, ἐμπεριέχον ἄνθρακας, τέφραν, τεμάχια πηλίνων ἀγγείων καὶ εἰδωλίων, τεμάχια στλεγγίδων χαλκῶν καὶ σιδηρῶν, τεμάχια μαχαιρῶν, ἥλους σιδηροῦς, καὶ τεμάχια ὀστέων, ἅπαντα κεκαυμένα. Καὶ τὸ στρώμα τοῦτο ἔχει τὴν αὐτὴν ἕκτασιν ἐκατέρωθεν τοῦ λέοντος, ὅποιαν καὶ τὸ προηγούμενον. Πᾶχος δὲ ἔχει ἀπὸ ἐνὸς μέχρι τριῶν δακτύλων. Ἀνοιχθέντων δὲ καὶ δύο μικρῶν ὀρυγμάτων ὀπίσω τοῦ λέοντος, πρὸς μεσημβρίαν, εὐρέθησαν καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ αὐτὸ βάθος ἀμφότερα τὰ στρώματα. Ἐκ τῆς ἐμφανίσεως δὲ τοῦ κεκαυμένου στρώματος, καὶ ἐκ τῆς ἐν τε αὐτῷ καὶ τῷ προηγούμενῳ ὑπάρξεως κτερισμάτων καὶ ὀστέων

ἀποδεικνύεται, ὅτι ὀπίσω καὶ τοῦ λέοντος τούτου, ὡς ὀπίσω καὶ τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ, εἰσὶ τεθαμμένοι νεκροί· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου κεκαυμένοι, ἐν Χαιρωνείᾳ δέ, ὡς εἶναι γνωστόν, δὲν ἦσαν κεκαυμένοι ἐκτὸς δύο μόνον.

Προχωρησάσης δὲ τῆς σκαφῆς καὶ ἔμπροσθεν τοῦ λέοντος, πρὸς ἄρκτον εἰς βᾶθος περὶ τὰ δύο μέτρα γαλ. εὐρέθησαν τὰ θεμέλια τοίχου ἐκ μιᾶς μόνης πλίνθου πωρίνης, ἐχούσης πλάτος περὶ τὸ γαλλικὸν μέτρον. Τὰ θεμέλια ταῦτα ἐκτείνονται πρὸς δυσμὰς μὲν τοῦ λέοντος περὶ τὰ 16 μέτρα γαλλικὰ ἐκεῖθεν δὲ στρέφουσι πρὸς μεσημβρίαν· πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐτοῦ ἐκτείνονται ὁμοίως περὶ τὰ 16 μέτρα γαλλικὰ, ἀλλὰ πρὸς τὴν βορειανατολικὴν γωνίαν εἰσὶ κατεστραμμένα καὶ ἴχνη αὐτῶν μόνον διακρίνονται. Ἐκεῖθεν δὲ στρέφουσι πρὸς μεσημβρίαν ἀποτελοῦντα τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν περιβόλου, ἥτις σώζεται ἐν τισὶ μέρεσι μέχρι σχεδὸν τῆς νῦν ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους, ἔχουσα μῆκος περὶ τὰ 23 μέτρα γαλλικὰ καὶ σύγκειται ἐκ μιᾶς μόνης πωρίνης πλίνθου, ὅπως καὶ ὁ τοῦ περιβόλου τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ λέοντος. Τῆς πλευρᾶς ταύτης στροφή πρὸς δυσμὰς δὲν εὐρέθη. Ὅμοιως δὲ καὶ μετὰ τὴν στροφήν τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ δύο περίπου μέτρα γαλλικὰ ἐξακολούθησις δὲν εὐρέθη. Ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν δύο πλευρῶν ἐξάγεται, ὅτι οἱ ὀπίσω τοῦ λέοντος τεθαμμένοι νεκροὶ θὰ περιεκλείοντο ὑπὸ περιβόλου, ὡς καὶ οἱ ἐν Χαιρωνείᾳ, καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τοίχου τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς ἔκειτο τὸ βᾶθρον, ἐφ' οὗ ἴστατο ὁ λέων. Οὕτω δὲ κείται ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς καὶ τὸ βᾶθρον, ἐφ' οὗ ἴστατο ὁ ἐν Χαιρωνείᾳ λέων. Ὁ περιβόλος τοῦ ἐν Θεσπιαῖς λέοντος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν δύο πλευρῶν αὐτοῦ, εἶναι μειζων τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ (μῆκ. 32 καὶ πλάτ. 23). Τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ λέοντος ὁ περιβόλος ἔχει μῆκος περὶ τὰ 24 μέτρα γαλλικὰ καὶ πλάτος περὶ τὰ 15. Ἄλλ' οἱ δύο ἀνακαλυφθέντες τοῖχοι περὶ τὸν λέοντα Θεσπιῶν ἐνδέχεται νὰ μὴ ἀπέτελουν μέρος περιβόλου, ἀλλὰ νὰ ἦσαν ὑποστήριγμα τοῦ ἔδαφους, διότι πρὸς ἄρκτον τοῦ λέοντος τὸ ἔδαφος ἔχει κλίσιν μεγάλην, ὁμοίαν κλίσιν, ἀλλ' ἐλάσσονα, ἔχει τὸ ἔδαφος καὶ πρὸς ἀνατολὰς, πρὸς τὸν ἀναφανέντα τοῖχον. Τὸ δὲ ἔδαφος τὸ ὀπίσω τοῦ λέοντος, πρὸς μεσημβρίαν, εἶναι ὑψηλότερον τῶν περὶ αὐτὸ

ἄλλων μερῶν ἐν εἶδει λόφου. Ἐκ τούτων δὲ δύναται τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι ὀπίσω τοῦ λέοντος ὑπῆρχε κωνοειδῆς σωρὸς χωμάτων (tumulus), ὅστις ὑψοῦτο ἐπὶ τῶν τεθαμμένων νεκρῶν. Οἱ δὲ ἀνακαλυφθέντες τοῖχοι πρὸς ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς ἐχρησίμευον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν χωμάτων, ἵνα μὴ καταρρέωσιν. Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ λέοντος Χαιρωνείας τοιοῦτον τι δὲν παρατηρήθη· διότι ἐκεῖ τὰ ἐπὶ τοῦ περιβόλου χώματα δὲν ἔμειναν κατὰ χώραν, ὅπως ἀρχῆθεν ἐτέθησαν, ἀλλ' εἶχαν λάβει προσχώσεις μεγάλας ἐκ τοῦ παραρρέοντος χειμάρρου καὶ μετατοπισθῆ ἔξ ἀνασκαφῆς γενομένης τῷ 1819 ὑπὸ τοῦ ἀρματωλοῦ Ὀδυσσεῶς Ἀνδρούτσου, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀνεκαλύφθησαν καὶ τὰ τεμάχια τοῦ λέοντος. Ἡ πρὸς ἄρκτον μεγάλη κλίσις τοῦ ἐδάφους ἐνδέχεται νὰ προῆλθε καὶ ἐκ καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους ἕνεκα σεισμοῦ. Ἡ καθιζήσις δὲ εἰκάζεται ἐκ τούτου, ὅτι τὰ θεμέλια τοῦ ἀρκτικοῦ τοίχου δὲν εἶναι ὀριζόντια, ἀλλὰ κλίνουν καὶ ταῦτα πρὸς ἄρκτον.

Οἱ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τεθαμμένοι νεκροὶ βεβαίως θὰ ἦναι πολῖται Θεσπιεῖς, πεσόντες ἐν μάχῃ μεγάλῃ· καὶ τούτου ἕνεκα ἠξιώθησαν τοιοῦτου μνημείου, οἴου καὶ οἱ ἐν Χαιρωνείᾳ πεσόντες ἱερολοχίται Θηβαῖοι. Ὡς τοιαύτην δὲ μάχην δύναται τις νὰ εἰκάσῃ τὴν ἐν Πλαταιαῖς, καθ' ἣν ἔλαβον μέρος καὶ ἐκ τῶν Θεσπιέων περὶ τοὺς 1800. Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλαις πεσόντες ἀνδρεῖοι καὶ φιλοπάτριδες 700 Θεσπιεῖς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡρόδοτου ἐτάφησαν ἐκεῖ· ἐκτὸς ἂν κατόπιν μετέφεραν τὰ ὅστ' αὐτῶν καὶ καύσαντες αὐτὰ ἐνεταφίασαν ἐκεῖ ἔνθα νῦν ἀνεκαλύφθη ὁ λέων μετὰ τῶν κεκαυμένων ὀστέων, ὅπως, κατὰ τὸν περιγητὴν Πausανίαν, μετέφεραν ἐκ Θερμοπυλῶν καὶ τὰ τοῦ Λεωνίδου οἱ Σπαρτιαῖται καὶ ἔθαψαν ἐν Σπάρτῃ. Ἀλλὰ τοιαύτην μεταφορὰν νεκρῶν ἐκ Θερμοπυλῶν εἰς Θεσπιάς οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρει, οὔτε ὅτι παρὰ τὰς Θεσπιάς ὑπῆρχε λέων μέγας ἐπὶ πολυανδρίου. Τὰ ὀπίσω τοῦ λέοντος κτερίσματα εἰσι τῆς πέμπτης Π. Χ. ἑκατονταετηριδος. Οὐδὲν δὲ μεταγενεστέρων ἐποχῶν. Ἐκ τούτου δὲ δύναται τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι προγενέστερον τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ ὅτι ἐκεῖνο κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν Θεσπιαῖς ἐγένετο. Διότι ὡς οἱ Θεσπιεῖς τοὺς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος πεσόντας ἐν Πλαταιαῖς συμπολίτας

αὐτῶν ἐτίμησαν διὰ τοιούτου ἐπισήμου μνημείου, οὕτω καὶ οἱ Θηβαῖοι δι' ὁμοίου μνημείου ἐτίμησαν τοὺς ἑαυτῶν συμπολίτας, τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος πεσόντας ἐν Χαιρωνείᾳ, ἀποπλύναντες οὕτω τὸν κατὰ τοὺς μηδικοὺς πολέμους μηδισμὸν τῶν ἑαυτῶν προγόνων.

Πρὸς ἄρκτον δὲ τοῦ λέοντος, μακρὰν τῶν θεμελίων τοῦ περιβόλου περὶ τὰ 2, 50 μέτρα γαλλικὰ καὶ εἰς τὸ αὐτὸ βάθος, εὐρέθησαν ἐρριμμένοι ἐν γραμμῇ σχεδὸν ὁκτώ στήλαι, πλατεῖαι ἐνεπίγραφοι, ἄλλαι μὲν ὕπτιαι καὶ ἄλλαι πρηνεῖς, ἔχουσα ἐκάστη μῆκος μὲν περὶ τὸ γαλλικὸν μέτρον, πλάτος δὲ 0, 42 καὶ πᾶχος 0, 15. (Πίναξ Α΄.). Τούτων δὲ αἱ μὲν ἑπτὰ ἔχει ἐκάστη ἀνὰ 12 κύρια ὀνόματα ἄνευ πατρωνυμικοῦ καὶ ἐθνικοῦ, ἡ δὲ ὀγδόη 10 ὀνόματα κύρια ἄνευ πατρωνυμικοῦ καὶ ἐθνικοῦ καὶ ταῦτα. Ἐν τῇ β΄ στήλῃ κατὰ δεξιὰ τῷ θεωμένῳ μετὰ τὰ κύρια ὀνόματα ἀπὸ τοῦ στίχου 3 μέχρι τοῦ 12 ὑπάρχουσιν ἀρχικὰ γράμματα καὶ συλλαβαὶ ἐτέρων ὀνομάτων. Τὰ γράμματα ταῦτα Α, Κ, Ι, Ν, Γ, Θ καὶ αἱ συλλαβαὶ ΓΥΟΙ, ΟΛΥΜ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τιμητικὰ ἐπιθετα, ἧτοι ΟΛΥΜ = Ὀλυμπιονίκης, ΠΝΟΙ = Πυθιονίκης, Ι = Ἴσθμιονίκης κλπ. δεικνύοντα, ὅτι οἱ ἀναγεγραμμένοι ἐν τῇ στήλῃ ἦσαν καὶ νικηταὶ ἀγώνων. Δύνανται δὲ νὰ θεωρηθῶσιν καὶ ὡς πατρωνυμικά, ὧν ἡ συνέχεια ἐξηκολούθει ἐν ἐτέρᾳ στήλῃ. Τοῦτο ὅμως, νομίζω, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ, διότι ἡ κατὰ δεξιὰ τῷ θεωμένῳ πλαγία πλευρὰ αὐτῆς εἶναι καλῶς λελειασμένη, ἧτις εἰς τὸ ἄνω μέρος ἔχει καὶ γείσον, ὡς καὶ ἡ ἔμπροσθεν· ὥστε ἡ στήλη δὲν ἠνοῦτο μεθ' ἐτέρας στήλης, ἀλλ' ἦτο αὐτοτελής, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι. Εὐρέθη δὲ καὶ τὸ ἄνω μέρος ἐνάτης στήλης, φέρον καὶ τοῦτο ὅμοια ὀνόματα, ἀλλὰ κεκαλυμμένον ὄν ὑπὸ ἀπολιθώσεων δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγνώσω αὐτό. Τὰ γράμματα δὲ εἰσι τῆς πέμπτης Π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἄπασαι δὲ αἱ στήλαι εἰσιν ὁμοίομορφοι· ὁμοίομορφα δὲ καὶ ἰσομεγέθη εἰσὶ καὶ τὰ γράμματα ἀπασῶν. Ἴσως δὲ αἱ στήλαι αὗται, ἂν δὲν ἔχουσι μετενεχθῆ ἐνταῦθα ἐξ ἄλλου μέρους, ν' ἀνήκωσιν εἰς τοὺς ὀπίσω τοῦ λέοντος τεθαμμένους νεκροὺς, οἵτινές εἰσι γεγραμμένοι ἐν ταῖς στήλαις κατὰ στρατιωτικὴν διαίρεσιν (ἴσως κατ' ἐνωμοτίας). Αἱ στήλαι ἴσως ἴσταγτο μετ' ἄλλων στηλῶν ὁμοίων ἐν

τῇ ἀρκτικῇ πλευρᾷ τοῦ περιβόλου ἐκατέρωθεν καὶ ἔμπροσθεν τοῦ βάρθρου τοῦ λέοντος, ἵνα ἀναγινώσκωνται ὑπὸ τῶν διαβατῶν, τῶν διερχομένων τὴν ἔμπροσθεν τοῦ λέοντος ὁδόν. Σὺν ταῖς στήλαις δὲ εὐρέθησαν ἐνταῦθα καὶ τρία μεγάλα τεμάχια πλίνθων τετραγώνων καὶ δύο μεγάλα τεμάχια γείσων, κατεσκευασμένα, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου, ἐξ οὗ καὶ ὁ λέων καὶ αἱ στήλαι, ἴσως δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὸ βάρθρον τοῦ λέοντος. Ἐν ταῖς στήλαις ταύταις εἰσὶ γεγραμμένα ἐνενήκοντα τέσσαρα ὀνόματα.

Ἐγγύς δὲ τῶν στηλῶν πρὸς ἄρκτον ἐφάνη λιθόστρωτον ὁδοῦ, χωρούσης πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμᾶς. Τὸ λιθόστρωτον ἔχει πλάτος περὶ τὸ ἥμισυ μέτρον γαλλικόν καὶ πλάτος ἄλλου μὲν 4, ἄλλου δὲ 3, 50. Μῆκος δὲ τῆς ὁδοῦ ἀνεκαλύφθη μέχρι τέλους Νοεμβρίου, ὅτε ἕνεκα τοῦ χειμῶνος διεκόπησαν αἱ ἐργασίαι, 50 μέτρα γαλλικά, χωρούσης παραλλήλως τῷ περιβόλῳ τοῦ λέοντος. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς ὁδοῦ ἐφάνησαν ἑπτὰ τάφοι· δύο πρὸς μεσημβρίαν αὐτῆς καὶ πέντε πρὸς ἄρκτον. Τούτων τινὲς μὲν ἦσαν ἀπλοῖ, τινὲς δὲ εἶχαν τοιχώματα καὶ καλύμματα ἐκ πλίνθων πωρίων. Τρεῖς δὲ τῶν τάφων τούτων ἦσαν ἀρχαῖκοι, τὰ δὲ κτερίσματα αὐτῶν συγκείμενα ἐκ πηλίνων ἀγγείων καὶ σπλεγγίδων ἦσαν κατεστραμμένα ἕνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας· δύο δὲ μεταγενεστέρας ἐποχῆς· τούτων ὁ μὲν, κεκαυμένος ὢν, εἶχε μικρὰ πρόστυχα καὶ ἄνευ γραφῶν πῆλινα ἀγγεῖα καὶ τινα ὑάλινα τετραυσιμένα, τρεῖς χαρωνεῖους χρυσοῦς ὀβολοὺς ἐκ τῶν συνήθως ἐν τάφοις μεταγενεστέροις εὐρισκόμενων, ἕν ψέλλιον χαλκοῦν ἀπλοῦν, καὶ ἕν κόσμημα ἀργυροῦν, παριστάνον κεφαλὴν γυναικός, σωζομένην νῦν κατὰ τὸ ἥμισυ· ὁ δὲ ἕτερος τάφος δὲν ἦτο κεκαυμένος, κτερίσματα δὲ εἶχε τὰ αὐτά, πρόστυχα πῆλινα ἀγγεῖα καὶ δύο χαρωνεῖους χρυσοῦς ὀβολοὺς ὁμοίους. Οἱ δὲ λοιποὶ δύο τάφοι ἦσαν σεσυλημένοι. Τὸ λιθόστρωτον τῆς ὁδοῦ σύγκειται ἐκ κοινῶν λίθων, ἐν οἷς εὐρίσκονται καὶ θραύσματα, μικρὰ καὶ μεγάλα, λίθων καλῶς λελειασμένων, καὶ ἀνηκόντων βεβαίως εἰς ἀρχαῖα οἰκοδομήματα ἢ μνημεῖα. Ἐντὸς δὲ τοῦ λιθοστρώτου, τοῦ πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν μέρους, εὐρέθησαν τοποθετημένα, ὡς ἀπλῆ ὕλη, καὶ τὰ ἐξῆς· α') πέντε πλίνθοι τετράγωνοι, μεγάλαι καὶ μικραί, καλῶς λελειασμέναι· β') τρία βάρθρα ἀναγλύφων, ἢ στηλῶν ἐπι-

τυμβίων· γ') τρία ἀνθήμια μεγάλα στηλῶν ἐπιτυμβίων, καλῆς ἐργασίας· δ') δύο στῆλαι μεγάλαι, ὧν ἡ μία φέρει καὶ ἀέτωμα ἄνευ ἐπιγραφῆς· ε') ἀνάγλυφον ἐπιτύμβιον μετ' ἀετωματίου, ἔχον ὕψος 1, 48, πλάτος 0, 90 καὶ πάχος 0, 15, πρὸς τὸ κάτω δὲ μέρος φέρον ἔμβολον. Ἐπὶ δὲ τῆς βάσεως τοῦ ἀετωματίου ἔχει τὴν δε τὴν ἐπιγραφὴν ΕΠΙΔΙΟΔΩΡΑΑΦΡΟΔΙΣΙΟΥΠΟΠΛΙΟΥ ΔΕΓΥΝΑΙΚΙ. Τὸ ἀνάγλυφον εἶναι καλῆς ἐποχῆς, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ φαίνεται, ὅτι ἐνεχαράχθη ἐν μεταγενεστέρᾳ ῥωμαϊκῇ ἐποχῇ. Παριστᾷ δὲ γυναικα καθημένην ἐπὶ θρόνου καὶ ἐστραμμένην κατ' ἀριστερὰ τῷ ὀρῶντι· πατεῖ δὲ ἡ γυνὴ ἐπὶ ὑποποδίου, κάμπτουςα μικρὸν πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν ἀριστερὸν πόδα. Ἡ μορφή καθημένη ἔχει ὕψος ἀπὸ τῶν ποδῶν μέχρι τῆς κεφαλῆς 1, 10 μέτρον γαλλικόν, φορεῖ δὲ χιτῶνα ποδῆρη καὶ ἐπ' αὐτοῦ πέπλον πολυπτυχον, ὅστις καλύπτει καὶ τὸ ἄνω καὶ ὀπίσω μέρος τῆς κεφαλῆς. Ἡ κόμη εἶναι κεκοσμημένη εἰς βοστρύχους πυκνοὺς κατερχομένους εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὰ ὦτα. Ὑπεράνω δὲ τῶν βοστρύχων ταινία πλατεῖα περιβάλλει τὴν κεφαλὴν. Διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρός, ἣν προτείνει πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, ἐκράτει τι, ὅπερ νῦν ἐστὶν ἐφθαρμένον καὶ αὐτὸ καὶ οἱ δάκτυλοι τῆς χειρός· τὴν δὲ ἀριστερὰν στηριζούσα διὰ τοῦ ἀγκῶνος ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ θρόνου, φέρει ὑπεράνω τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, ἀλλὰ καὶ ταύτης οἱ δάκτυλοι εἰσὶν ἐφθαρμένοι. Ἡ ρίς μετὰ τῶν χειλῶν καὶ τῆς κάτω σιαγόνας εἰσὶν ἀπεσπασμένα. Τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος εἰσὶν ἀβλαβῆ. Ἐμπροσθεν δὲ τῶν γονάτων τῆς καθημένης ἴστατο μικρὸν παιδίον, φέρον τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ παιδίον εἶναι ἐπίτηδες κατεστραμμένον, καὶ μόνον ἔχνη αὐτοῦ διακρίνονται. Βεβαίως δὲ κατεστράφη ἐν μεταγενεστέρᾳ ἐποχῇ, ἵνα τὸ ἀνάγλυφον τεθῆ ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Διοδώρας, ὅτε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐνεχαράχθη ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἀετωματίου. Τὸ ἀνάγλυφον εὐρέθη ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τοποθετημένον πρηνές, καὶ εἰς τοῦτο ὀφείλεται ἡ σωτηρία αὐτοῦ. Ἄπαντα δὲ τὰ ἀνωτέρω τὰ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου εὐρεθέντα εἰσὶ κατεσκευασμένα ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου, ἐξ οὗ καὶ ὀλέων καὶ αἱ ἐνεπίγραφοι στῆλαι.

Τὸ λιθόστρωτον ὁμοιάζει πρὸς τὰς ἐπὶ τουρκοκρατίας λιθοστρώτους ὁδοὺς (τὰ γκαλντιρίμια)· εἶναι δὲ βεβαίως ἐποχῆς

μεταγενεστέρως (βυζαντινῆς) καὶ ἴσως κεῖται ἐπὶ ἀρχαίας ἐπεσκευασμένης ὁδοῦ, ὡς δεικνύουσιν οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς ἀνακαλυφθέντες τάφοι. Εὐρέθη δὲ τὸ λιθόστρωτον εἰς βάθος ἀπὸ τῆς νῦν ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους 1, 50 μέχρι 2 μέτρων γαλλικῶν. Τὰ δὲ ἀμέσως ἄνω τοῦ λιθοστρώτου χώματα, ἔχοντα πάχος 4 μέχρι 5 δακτύλων ἦσαν ὑπομέλινα καὶ ἀνάμικτα μετὰ διαφόρων ὑλῶν· τὰ δὲ ἄνω αὐτῶν μέχρι τῆς νῦν ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους δὲν ἦσαν τοιαῦτα, οὔτε κατὰ στρώματα τεθειμένα, προερχόμενα ἐξ ἐπισωρεύσεως κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἀλλ' ἦσαν ἅπαντα ὁμοίομορφα καὶ ἔχοντα πλείστην ὁμοιότητα πρὸς τὰ ὀπίσω τοῦ λέοντος, πρὸς μεσημβρίαν, χώματα. Ἡ ὁμοιότης δ' αὕτη ἀποδεικνύει, ὅτι τὰ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου χώματα κατέρρευσαν ἐκεῖ ἐκ τοῦ ὀπίσω τοῦ λέοντος κωνοειδοῦς λόφου (tumulus) τῶν χωμάτων, ὡς προερέθη, ὅτε ἡ ἀρκτική πλευρὰ τοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου, τοῦ ἐκατέρωθεν τοῦ βᾶθρου τοῦ Λέοντος, καὶ αὐτὸ τὸ βᾶθρον αὐτοῦ κατέπεσον ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ, ἢ καὶ κατεστράφησαν ἐπίτηδες πρὸς λιθόστρωσιν ἢ καὶ ἐπισκευὴν τῆς ὁδοῦ. Ὁ λέων, ὡς προερέθη, ἀπέχει τῶν ἐρειπίων Θεσπιῶν πρὸς ἀνατολὰς περὶ τὰ 1100 μέτρα γαλ. Ἄν λοιπὸν τὸ λιθόστρωτον ἐξακολουθῆ ὑπάρχον μέχρι τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως, πολλαὶ ἐλπίδες ὑπάρχουσιν, ὅτι οὐχὶ μόνον ἐντὸς αὐτοῦ πολλοὶ λίθοι ἀρχαῖοι, γραπτοὶ καὶ γλυπτοὶ, θέλουσιν ἀνακαλυφθῆ, ἀλλὰ καὶ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ πλείστοι τάφοι καὶ μνημεῖα. Καὶ πρὸς ἀνατολὰς δὲ τὸ λιθόστρωτον ἐξακολουθεῖ· ἄγνωστον δὲ μέχρι τίνος σημείου.

Τὸ δὲ ὀπίσω τοῦ λέοντος μέρος, ἐν ᾧ εἰσι τεθαμμένοι οἱ νεκροί, δὲν ἠρευνήθη εἰσέτι, διότι, ἐπελθόντος τοῦ χειμῶνος, αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν. Ἴσως δὲ κατὰ τὴν ἔρευαν τοῦ μέρους τούτου ν' ἀνακαλυφθῆ γραπτὸς τις λίθος προσδιορίζων ἀκριβέστερον τὸ μνημεῖον. Ἴσως δὲ καὶ εἰς τὴν ἐξακολουθήσῃ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ λιθοστρώτου πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς ν' ἀποκαλυφθῆ ἐν αὐτῷ ὁμοῖος λίθος ἢ καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες τοῦ λέοντος.

Ἐν Ἐρημοκάστρῳ Θεσπιῶν τῆ α' Δεκεμβρίου 1882.

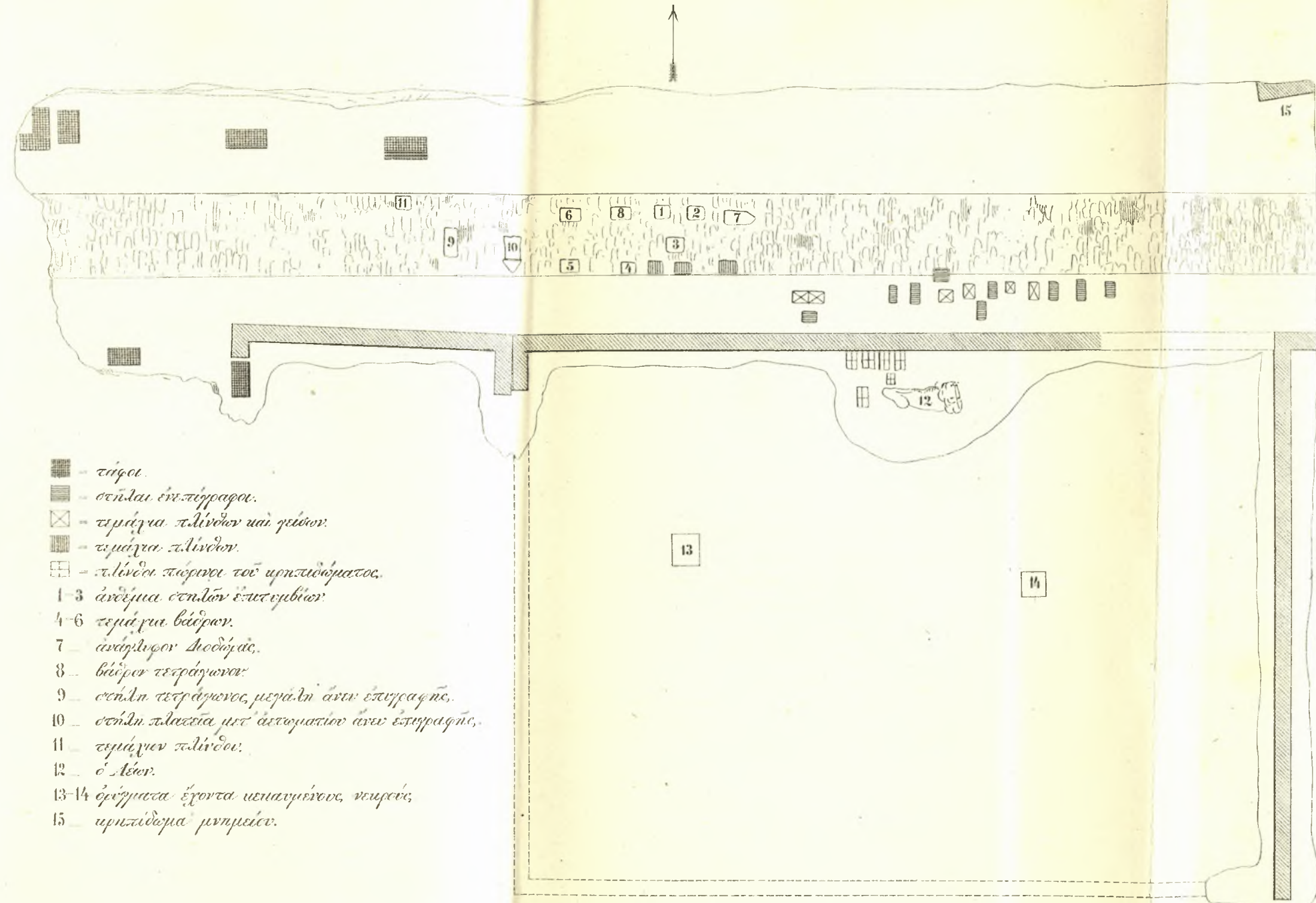
Ὁ κατὰ τὴν στερεάν Ἑλλάδα ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων

Π. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗΣ.

ΠΙΝΑΞ Α'

- - τάφοι.
- - στήλαι επίπαρατοι.
- ⊗ - τεμάχια πλίνθων και γέμων.
- - τεμάχια πλίνθων.
- ⊠ - πλίνθοι πάσσαλοι του υψωθόματος.
- 1-3 ανάμια στήλων εσπερίων.
- 4-6 τεμάχια βείρων.
- 7 - ανάμια του δαδού.
- 8 - βείρον τετραγώνων.
- 9 - στήλη τετραγώνου, μεγάλη άντι επηραφής.
- 10 - στήλη πλατεία με άποματιόν άντι επηραφής.
- 11 - τεμάχια πλίνθων.
- 12 - ο Λέων.
- 13-14 όρθώματα έχοντα κειταμένους νεκρούς.
- 15 - υψωθόμα μνημείων.

Σχέδιον του παρα τας Θεσπιας, αναμολοθέντος Λέοντος.

Κλίμακ, 200

α.

ΒΡΑΜΙΞ
 ΠΥΘΙΑΞ
 ΠΥΘΟΔΟΡΟΣ
 ΦΡΥΝΟΣ
 5 ΑΡΧΙΚΥΕΕΞ
 ΑΚΕΞΑΝΔΡΟΣ
 ΑΡΙΣΤΟΜΑΦΟΣ
 ΞΑΜΙΦΟΣ
 10 ΠΟΥΥΔΡΑΥΟΣ
 ΥΕΒΕΡΟΣ
 ΔΡΑΠΥΞ
 12 ΚΟΚΚΥΦΞ

β.

ΑΡΙΣΤΙΟΝ
 ΠΟΥΚΥΕΕΞ
 ΠΕΙΡΑΔΙΟΝ
 . . . ΑΝΘΟΣ Α
 5 ΠΟΥΥΤΙΜΙΔΑΞ Κ
 ΚΤΙΟΝΔΑΞ Ι
 ΠΥΘΟΔΟΡΟΣ Ν
 ΔΑΜΑΝΙΟΣ Ο
 10 ΤΙΞΙΜΕΝΕΞΠΥΟΙ
 ΠΟΥΥΝΙΤΟΣΟΥΜ
 ΔΑΜΟΦΙΥΟΣ Π
 12 ΠΑΚΑΙΒΑΤΑΞ Ο

γ.

ΥΙΠΑΡΟΣ
 ΚΑΥΥΙΦΑΘΝ
 ΞΑΜΙΠΟΣ
 5 ΑΜΙΝΟΜΕΝΕΞ
 ΕΜΜΟΝΟΣ
 ΑΞΟΠΙΟΣ
 ΞΑΘΝ
 ΞΑΥΚΡΑΤΕΞ
 10 ΦΥΛΙΔΑΞ
 ΚΑΦΙΞΟΟΡΑΜ
 12 ΟΚΡΙΤΩΞ
 ΟΝΔΑΞ

δ.

ΑΝΤΑΝΟΚΙΔΑΞ
 ΑΝΤΙΚΡΑΤΕΞ
 ΦΟΙΝΙΑΞ
 5 ΕΥΦΟΡΙΔΑΞ
 ΠΟΥΞΣΤΡΟΤΟΣ
 ΦΕΡΓΟΝ
 ΚΡΙΝΟΥΑΟΣ
 ΦΟΙΝΟΝ
 10 ΦΙΥΤΕΡΟΣ
 ΦΑΘΝ
 12 ΦΑΥΙΔΙΟΣ
 ΑΡΜΟΔΙΟΣ

ε.

ΚΑΠΟΣ
 ΕΠΙΚΡΑΤΕΞ
 ΡΥΔΙΑΞ
 ΞΑΥΤΕΥΕΞ
 5 ΚΑΥΥΙΡΟΙΔΑΞ
 ΔΙΟΔΟΡΟΣ
 ΦΙΥΟΥΑΟΣ
 ΚΑΥΥΙΞΣΤΡΟΤΟΣ
 ΝΕΘΜΕΝΙΟΣ
 10 ΞΜΙΝΘΟΣ
 ΕΥΜΑΡΙΥΟΣ
 12 ΚΑΦΙΞΙΝΟΣ

ς.

ΚΡΕΟΝΤΙΔΑΞ
 ΦΡΥΝΙΞΞΚΟΣ
 ΕΥΦΑΤΑΞ
 5 ΑΡΨΕΥΑΟΣ
 ΥΕΞΞΨΟΝ
 ΕΠΙΚΡΑΤΕΞ
 ΠΡΟΚΥΕΕΞ
 ΕΨΕΞΞΘΕΝΕΞ
 ΗΜΕΡΑΙΟΣ
 10 ΞΦΡΙΓΟΝ
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
 12 ΕΥΚΟΣΜΙΔΑΞ

ζ.

ΔΑΜΟΦΙΥΟΣ
 . . . ΑΥΚΟΣ
 . . . ΙΟΝ
 . . . ΘΟΟ . .
 5 ΦΑΝΑΧΙΥΑΟΣ
 ΥΕΡΙΨΟΣ
 ΔΡΕΚΟΝ
 ΚΕΥΑΙΝΟΣ
 10 ΒΡΑΤΟΝ
 ΗΕΡΜΑΙΑΞ

η.

ΦΙΞΑΡΨΟΣ
 ΑΝΤΙΓΕΝΕΞ
 ΦΟΞΟΝ
 5 ΔΕΧΙΚΡΑΤΕΞ
 ΦΑΙΚΟΣ
 ΑΜΦΙΑΞ
 ΑΝΤΙΓΕΝΗΔΑΞ
 ΑΜΦΙΜΕΔΕΞ
 10 ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΞ
 ΠΥΘΟΡΟΣ
 12 ΠΕΡΔΙΧ
 ΒΑΒΥΡΙΟΣ